

ВАШ ЮРИДИЧНИЙ РАДНИК

ТЕМА НОМЕРА

КОРПОРАТИВНЕ ПРАВО

- Корпоративне право
- Діловодство
- Сімейний кодекс
- Нотаріальний процес
- Земельний кодекс
- Ваші пухнасті права
- Захист прав нотаріуса
- Тема для обговорення
- Державний реєстр речових прав
- Огляди та коментарі
- Спадщина

Світлана КЛИМЕНКО,
приватний нотаріус Київського міського нотаріального округу

ОКРЕМІ ПИТАННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ ЗІ ЗМІНАМИ ПРИ ВЧИНЕННІ НОТАРІАЛЬНИХ ДІЙ У СФЕРІ ЗДІЙСНЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ АРБІТРАЖНИХ КЕРУЮЧИХ У ПРОЦЕДУРАХ ВІДНОВЛЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ БОРЖНИКА — ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ АБО ВИЗНАННЯ ЙОГО БАНКРУТОМ З МЕТОЮ ЗАДОВОЛЕННЯ ВИМОГ КРЕДИТОРІВ, А ТАКОЖ ВІДНОВЛЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ, У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ПРИЙНЯТТЯМ КОДЕКСУ УКРАЇНИ З ПРОЦЕДУР БАНКРУТСТВА

21 жовтня 2019 року введено в дію Кодекс України з процедур банкрутства (далі — Кодекс) та відповідно втрачає чинність Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом».

Кодекс складається з чотирьох книг: перша книга регулює загальні положення та строки, друга — регламентує діяльність арбітражних керуючих, третя — містить питання банкрутства юридичних осіб, а четверта книга є новацією в існуючому українському законодавстві — вона запроваджує відновлення платоспроможності фізичної особи.

Відповідно до Кодексу поняття «боржник» зазнало певних трансформацій у частині того, які ж саме особи можуть бути визнані боржниками, а саме: юридична особа або фізична особа, у тому

числі фізична особа — підприємець, неспроможна виконати свої грошові зобов'язання, строк виконання яких настав.

Враховуючи ці та інші зміни, пропонуємо Вашій увазі важливі аспекти та новели законодавства, на які варто звернути увагу нотаріусам при вчиненні нотаріальних дій під час провадження у справах про банкрутство юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та фізичних осіб.

У минулих публікаціях на тему «Повноваження арбітражних керуючих в процедурах відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом та строки дії процедур банкрутства» було розкрито це питання, але, беручи до уваги актуальні нововведення, доцільно його переглянути

та викласти з урахуванням змін діючого законодавства.

1. Щодо ведення процедури розпорядження майном боржника

Під розпорядженням майном розуміється система заходів щодо нагляду та контролю за управлінням і розпорядженням майном боржника з метою забезпечення збереження, ефективного використання майнових активів боржника, здійснення аналізу його фінансового стану, а також визначення наступної процедури (санції чи ліквідації).

Згідно з ч. 1 ст. 44 Кодексу про призначення розпорядника майна господарський суд, як і раніше, **постановляє ухвалу.**

Документи, що підтверджують повноваження розпорядника майна:

- Паспорт та податковий номер;
- Свідоцтво про право на здійснення діяльності арбітражного керуючого, видане Міністерством юстиції України;
- Відомості щодо внесення до Єдиного реєстру арбітражних керуючих України;
- *Ухвала господарського суду про призначення арбітражного керуючого розпорядником майна.*

Відповідно до нововведень, які набули чинності, розпорядник майна буде зобов'язаний надавати державному реєстратору в електронній формі через портал електронних сервісів юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань відомості, необхідні для ведення Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань, у порядку, встановленому державним органом з питань банкрутства, згідно з абзц. 8 ч. 3 ст. 44 Кодексу.

Відповідно до ч. 2 ст. 44 Кодексу процедура розпорядження майном боржника буде продовжена строком

до **170 календарних днів**, раніше цей строк становив 115 календарних днів.

Нотаріусу, нотаріусу-державному реєстратору слід взяти до уваги, що протягом цієї процедури розпорядження майном органи управління боржника, його засновники, власники не мають права приймати рішення про:

- реорганізацію (злиття, приєднання, поділ, виділення, перетворення) і ліквідацію боржника;
- створення господарських товариств або участь в інших господарських товариствах;
- створення філій та представництв;
- виплату дивідендів;
- проведення боржником емісії цінних паперів;
- вихід зі складу учасників боржника юридичної особи, придбання в акціонерів раніше випущених акцій боржника.

Також органи управління боржника не мають права приймати рішення про відчуження або обтяження нерухомого майна боржника, в тому числі його передачу в заставу, внесення зазначеного майна до статутного капіталу іншого підприємства або господарського товариства; надання позик (кредитів), надання поруки, гарантій, а також передачу в довірче управління майна боржника, **тому при посвідченні договорів та здійсненні інших нотаріальних дій нотаріусам варто враховувати, що прийняття вищезазначених рішень буде порушувати норми законодавства України, зокрема норми Кодексу.**

Поняття мирової угоди у Кодексі не виокремлюється, хоча у Законі України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» їй був присвячений цілий розділ 5.

Варто зазначити, що тепер відповідно до норм Кодексу елементи мирової угоди розглядаються як складові

плану санації, адже відповідно до ч. 2 ст. 51 Кодексу останній може містити такий захід щодо відновлення платоспроможності боржника, як відстрочення, розстрочення або прощення боргу чи його частини.

Повноваження розпорядника майна та процедура розпорядження майном припинятимуться з дня визнання господарським судом боржника банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури або введення процедури санації.

2. Щодо процедури санації (відновлення платоспроможності боржника)

Відповідно до ст. 50 Кодексу під санацією розуміється система заходів, що здійснюються під час провадження у справі про банкрутство з метою запобігання визнанню боржника банкрутом та його ліквідації, спрямованих на оздоровлення фінансово-господарського становища боржника, а також задоволення в повному обсязі або частково вимог кредиторів шляхом реструктуризації підприємства, боргів і активів та/або зміни організаційно-правової та виробничої структури боржника.

Керуючий санацією боржника призначається господарським судом у порядку, встановленому Кодексом, з числа арбітражних керуючих.

Ухвала господарського суду про введення процедури санації та призначення керуючого санацією набирає законної сили з дня її постановлення.

Документи, які підтверджують повноваження керуючого санації:

- Паспорт та податковий номер;
- Свідоцтво про право на здійснення діяльності арбітражного керуючого, видане Міністерством юстиції України;
- Відомості щодо внесення до Єдиного реєстру арбітражних керуючих України;

- *Ухвала господарського суду про введення процедури санації та призначення керуючого санацією;*
- Статут юридичної особи боржника;
- Виписка юридичної особи боржника.

Згідно з Кодексом, а саме ч. 6 ст. 50 керуючому санацією надається широке коло обов'язків. Серед них нотаріусам варто враховувати наступні повноваження:

- прийняття в господарське відання майно боржника;
- відкриття спеціального рахунку для проведення санації та розрахунків з кредиторами.

Слід зазначити, що відповідно до ст. 50 нового Кодексу з моменту постановлення ухвали про введення процедури санації:

- управління боржником буде переходити до керуючого санацією;
- зупинятимуться повноваження органів управління боржника — юридичної особи щодо управління та розпорядження майном боржника, повноваження органів управління передаються керуючому санацією, крім повноважень, передбачених планом санації.

Органи управління боржника **протягом 15 днів** з дня прийняття рішення про введення процедури санації та призначення керуючого санацією будуть зобов'язані здійснити передачу керуючому санацією бухгалтерської та іншої документації боржника, його печаток, штампів, матеріальних та інших цінностей.

Необхідно звернути увагу на те, що накладення арешту на майно боржника відповідно до Кодексу здійснюється лише за умови надання ухвали **Господарського суду** про затвердження плану санації та відповідно до затвердженого плану санації.

Господарський суд за заявою керуючого санацією знімає арешт з майна

боржника чи інші обмеження щодо розпорядження його майном, якщо такі арешт чи обмеження перешкоджають виконанню плану санації, господарській діяльності боржника та відновленню його платоспроможності.

Головна умова обґрунтувати, що такі арешти чи обмеження перешкоджають господарській діяльності боржника та відновленню його платоспроможності. При цьому законодавець не визначив, чи скасовуються арешти, накладені у кримінальному, цивільному або адміністративному провадженні щодо боржника. Це питання буде вирішуватися судовою практикою.

Офіційне оприлюднення повідомлення про введення процедури санації здійснюється саме на офіційному веб-порталі судової влади України.

3. Щодо процедури ліквідації боржника

Відповідно до ст. 58 Кодексу господарський суд у судовому засіданні за участю сторін ухвалює **постанову про визнання боржника банкрутом і відкриває ліквідаційну процедуру.**

Суд визначає строк, протягом якого ліквідатор зобов'язаний здійснити ліквідацію боржника. Цей строк не може перевищувати 12 місяців.

У постанові про визнання боржника банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури господарський суд призначає ліквідатора банкрута.

Документи, які підтверджують повноваження ліквідатора:

- Паспорт та податковий номер;
- Свідоцтво про право на здійснення діяльності арбітражного керуючого видане Міністерством юстиції України;
- Відомості, внесені до Єдиного реєстру арбітражних керуючих України;
- *Постанова Господарського суду України про визнання боржника*

банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури.

Коло повноважень ліквідатора розширюється. Згідно зі ст. 61 Кодексу ліквідатор:

- приймає у своє відання майно боржника, забезпечує його збереження;
- виконує функції з управління та розпорядження майном банкрута;
- проводить інвентаризацію та визначає початкову вартість майна банкрута;
- виконує повноваження керівника (органів управління) банкрута;
- продає майно банкрута для задоволення вимог, внесених до реєстру вимог кредиторів, у порядку, передбаченому цим Кодексом.

4. Щодо продажу майна під час провадження у справах про банкрутство

Звертаємо увагу нотаріусів, що в Кодексі, на відміну від Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (який втратив чинність разом з вступом у дію Кодексу), не визначено та не зарегламентовано процедуру нотаріального посвідчення договорів, документів та участі нотаріуса в частині здійснення його повноважень щодо купівлі-продажу майна банкрута.

У Законі України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», а саме у ст. 50, визначено обов'язкові умови продажу майна боржника та встановлено, що продаж майна на аукціоні **оформлюється договором купівлі-продажу**, який укладається власником майна чи замовником аукціону з переможцем торгів.

Укладений на аукціоні договір купівлі-продажу нерухомого майна підлягає **обов'язковому нотаріальному посвідченню.**

У Кодексі немає норм, які чітко описують процедуру купівлі-продажу майна банкрута (окрім детальної процедури проведення аукціону), зокрема обов'язковість нотаріального посвідчення договору та відповідних документів відсутня.

Відповідно до ст. 68 Кодексу продаж майна боржника на аукціоні відбуватиметься в електронній торговій системі. Порядок функціонування електронної торгової системи, організації та проведення електронних аукціонів, визначення розміру, сплати, повернення гарантійних внесків та сплати винагороди операторів електронних майданчиків

затверджується Кабінетом Міністрів України.

Отже, зважаючи на положення Кодексу та його норми про те, що майно боржника реалізується на аукціоні відповідно до чинного законодавства, можемо вважати, що нотаріус бере обов'язкову участь у процесі реалізації такого майна, шляхом посвідчення договорів, видачі Свідоцтв.

Враховуючи існуючі норми цивільного законодавства України, а саме ст. 657 Цивільного кодексу України, укладений на аукціоні договір купівлі-продажу нерухомого майна підлягає обов'язковому нотаріальному посвідченню.

ПОРІВНЯННЯ ОСНОВНИХ АКЦЕНТІВ ПРОЦЕДУРИ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ МАЙНА У НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТАХ

<p>Діючий Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»</p>	<p>Кодекс України з питань банкрутства який набув чинності 21.10.2019</p>
<p>Глава 12 розділу II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України Придбання нерухомого майна на аукціоні при його продажу в провадженні у справі про банкрутство оформлюється нотаріусом відповідно за місцезнаходженням такого майна шляхом видачі набувачу відповідного свідоцтва за умови надання договору купівлі-продажу. Свідоцтво про придбання майна на аукціоні видається нотаріусом на підставі акта про передання права власності на придбане майно, що підписується сторонами, та протоколу про проведення аукціону, складеного організатором аукціону. До протоколу обов'язково має бути доданий засвідчений організатором текст договору, вказаний в оголошенні про проведення аукціону,</p>	<p>Розділ V Власник майна (орган, уповноважений управляти майном) боржника не може обмежувати повноваження керуючого санацією щодо розпорядження майном боржника. <u>Значні правочини та правочини</u>, щодо яких є заінтересованість, укладаються керуючим санацією за згодою комітету кредиторів, якщо інше не передбачено Кодексом або планом санації боржника. Замовник аукціону повинен оголосити про проведення першого аукціону про продаж майна боржника протягом 20 днів з дня отримання згоди на продаж майна або визначення умов аукціону судом відповідно до цього Кодексу. На аукціоні не може бути застосовано переважне право купівлі майна. Замовник аукціону має право скасувати аукціон лише у разі порушення встановленого порядку його підготовки до моменту початку торгів.</p>

Якщо прилюдні торги (аукціон) оголошено такими, що не відбулися, нотаріус видає відповідне свідоцтво про передачу майна стягувачеві в рахунок погашення боргу на підставі складеного та затвердженого в установленому порядку акта із зазначенням того, що прилюдні торги (аукціон) не відбулися.

У п. 4 ст. 75 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», який втратив чинність, вказується, що нотаріус видає покупцю свідоцтво про придбання нерухомого майна на аукціоні в порядку, встановленому законом. Послуги нотаріуса оплачує організатор аукціону.

Відповідно до ст. 73 Кодексу правочин щодо продажу майна, вчинений на аукціоні, проведеному з порушенням встановленого порядку його підготовки або проведення, що перешкодило або могло перешкодити продажу майна за найвищою ціною, може бути визнаний недійсним господарським судом у межах провадження у справі про банкрутство за заявою боржника, арбітражного керуючого, кредитора або особи, інтереси якої були при цьому порушені.

Ст. 75 Кодексу регламентує, що арбітражний керуючий визначає умови продажу за погодженням з комітетом кредиторів та забезпеченим кредитором (щодо майна, яке є предметом забезпечення).

До обов'язкових умов продажу належать:

- склад майна (лот);
- початкова ціна;
- крок аукціону.

Переможцем аукціону є учасник, який запропонував найвищу ціну на час закінчення аукціону.

Негайно після завершення аукціону електронною торговою системою формується протокол про проведення аукціону, який надсилається всім учасникам та замовнику аукціону.

Що стосується Акта про придбання майна на аукціоні, то він відповідно до Кодексу складається у простій письмовій формі та не потребує нотаріального посвідчення. Такий акт підписується продавцем та покупцем не пізніше трьох робочих днів після повної сплати переможцем запропонованої ним ціни. За несвоєчасне підписання продавцем акта чи несвоєчасне надання його покупцю продавець сплачує пеню у розмірі 0,5 відсотка на день від ціни продажу за період прострочення.

Отже, як зазначалося вище, у Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, а саме у главі 12 розділу II описується процедура видачі нотаріусом свідоцтва

про придбання нерухомого майна на аукціоні при продажу майна в провадженні у справі про банкрутство з конкретними посиланням на норми Закону України «Про відновлення

платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (який втратив чинність разом із вступом у дію Кодексу), тому є підстави вважати, що разом із вступом у дію Кодексу будуть прийняті і відповідні зміни до пов'язаних із ним нормативно-правових актів, у нашому випадку зміни до Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України та до Закону України «Про нотаріат».

Після вступу в дію Кодексу подальший розгляд справ про банкрутство здійснюватиметься відповідно до норм Кодексу, незалежно від дати відкриття провадження у справі про банкрутство, крім справ про банкрутство, які на момент вступу в дію Кодексу перебуватимуть на стадії санації. Провадження в таких справах продовжуватимуться відповідно до Кодексу та законів України. ★